



GABBEH

Kvinnors roll i Qashghai nomader i provinsen Fars, Iran

Mahboobeh Azizi Rad

Uppsats för avläggande av filosofie kandidatexamen med huvudområdet kulturvård med inriktning mot ledarskap och slöjd

2019, 180 hp

Grundnivå

2019:24

GABBEH

Kvinnors roll i Qashghai nomader i provinsen Fars, Iran

Mahboobeh Azizi Rad

Handledare: Henrik Ranby

Examensarbete 15 hp
Ledarskap i slöjd och kulturhantverk, 180 hp

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
Department of Conservation
P.O. Box 130
SE-405 30 Göteborg, Sweden

<http://www.conservation.gu.se>
Fax +46 31 786 4703
Tel +46 31 786 0000

Bachelor's program in Leadership and Handicraft
Graduating thesis, LSK/Sc, 2019

By: Mahboobeh Azizi Rad
Mentor: Henrik Ranby

Gabbeh, The role of women in Qashghai nomad in the Fars province, Iran

ABSTRACT

The province of Fars is one of the southern provinces of Iran. Most people in the province speak Persian but the Turkish nomads (Qashqai nomad) speak Turkish. The first historical traces of the Qashqai community in Iran goes back to the first millennium BC. The nomads' main supply is the production of handicrafts, which is a type of complementary and inseparable task of the nomads' economy and life. Handicraft has two aspects: self-consumption and export. Social and cultural studies of hand-woven in Iran show that Iran's oldest and most valuable textiles have been produced by Qashqai nomad in Fars. Qashqai nomads wove the best *Gabbeh* so their products are highly appreciated abroad. In fact, *Gabbeh* is a type of Iranian rug. The first *Gabbeh* was woven by the Qashqai nomads. *Gabbeh* in Persian means hard and rough. Weaving of *Gabbeh* does not need a pattern and weaver weaves any pattern that is in her mind. This study is based on women's perspective in Fars province in southern Iran and what in this handicraft is creativity and plays an important role in both family and society. The purpose of this study is to make visible how nomad women participate in the family's finances by manufacturing *Gabbeh*. Describing how women participate in the lives of nomads by weaving *Gabbeh* is another part of the purpose where the reader could gain an understanding of this technique and know what materials would be used or which difficulties exist during the work. Nomad women have an important role in the field

of handicrafts. This work wants to explore the area by asking an important question. Which means that the role played by nomads' women in the family economy by weaving *Gabbeh*.

Title in original language: *GABBEH*- kvinnors roll i Qashghai nomader i provinsen Fars, Iran

Language of text: Swedish

Number of pages: 24

Keywords: *Gabbeh*, Qashqai nomad, Iran, ekonomi, provinsen Fars

ISSN 1101-3303

ISRN GU/KUV— 19/24—SE

Förord

Till min mor; Tack för allt vänligt stöd under denna tid!

Jag vill rikta ett stort tack till alla som har stöttat mig i den här utbildningen och under de här tre åren. Ett varmt tack till min handledare Henrik Ranby som tog sig tid för min uppsats.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.1.1 QASHGHAJ NOMADER AV PROVINSEN FARS.....	1
1.1.1.1 Historia.....	1
1.1.1.2 Kultur.....	2
1.1.1.3 Ekonomi.....	2
1.1.1.4 Hantverk.....	2
1.2 FORSKNINGS- OCH KUNSKAPSLÄGE.....	3
1.3 PROBLEMFÖRMULERING OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
1.4 SYFTE.....	4
1.5 MÅLSÄTTNING.....	4
1.6 AVGRÄNSNINGAR.....	4
1.7 METOD.....	5
1.7.1 TEXTANALYS.....	5
1.7.2 HERMENEUTIK SOM METODEN.....	5
1.8 TEORETISK REFERENSRAM/TEORETISK ANSATS/ETISKA FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
1.9 KÄLLMATERIAL OCH KÄLLKRITIK.....	6
2 UNDERSÖKNINGSDEL.....	7
2.1 GENOMFÖRANDE.....	7
2.2 RESULTAT.....	7
2.2.1 GABBEH.....	7
2.2.1.1 Tidigare forskning.....	7
2.2.1.2 Metod av vävning.....	8
2.2.1.2.1 Ullspinning.....	8
2.2.1.3 Funktion.....	9
2.2.1.4 Olika typer av design och mönster.....	9
2.2.1.5 Material och verktyg.....	11
2.2.1.6 Risker och möjligheter.....	12
2.2.1.7 Marknad.....	12
2.2.2 KVINNOR I NOMADER.....	12
2.2.2.1 Kvinnors roll i familj och i ekonomi.....	12
3 DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	13
3.1 DISKUSSION.....	13
3.2 SLUTSATS.....	15
3.3 FÖRSLAG OCH FRAMTIDA FORSKNING.....	15
4 Sammanfattning.....	16
5 REFERENSLISTA.....	17
5.1 INTERNETKÄLLOR.....	17
5.2 SKRIFTLIGA KÄLLOR.....	17

1 INLEDNING

När det gäller hantverksproduktion hos nomader i Iran exempelvis Qashghai nomad och *Gabbeh* tillverkning, bör man motivera konstnärer att tillverka sådana traditionella slöjder för att bidra till att bevara och hålla dessa gamla tekniker levande. Genom att presentera dessa hantverk kan också ekonomin främjas. Författare av denna studie tror att det är en viktig uppgift för alla att hjälpa till att bevara gamla hantverksmetoder. Man kan propagera för dessa kulturella och konstnärliga metoder för att främja ett internationellt samarbete på olika sätt. Genom olika tider man har fått hemslöjdsrörelsens betydelse och hantverksprocesser blev globalt märkbara via internet och sociala medier samt hemslöjden hjälpte till att hittas slöjds material lättare, enligt Palmsköld (2012).

1.1 Bakgrund

1.1.1 Qashghai nomader av provinsen Fars

Provinsen Fars är en av de södra provinserna i Iran. De flesta människor pratar persiska men de turkiska nomaderna (Qashqai nomad) talar turkiska som dock inte är lika språket som talas i Turkiet eller i Azerbajdzjan. Fars är en del där nomader bor och mer än två tredjedelar av Fars är hemmet till olika nomader som har samlats efter många år (Garrod, 1946).

1.1.1.1 Historia

De första historiska spåren av Qashqai-samhället i Iran går tillbaka till det första millenniet f.Kr (Garrod, 1946). Deras liv var helt beroende av boskap så de valde ett vandrande liv för sig att använda sig av faciliteterna på varma områden på vintern (Qishlaq) och det varma vädret av kalla områden på sommaren (Yailaq) enligt Garrod (1946, s. 294). Qashqai nomad anses vara den största nomadgemenskapen i Fars och omfattar turkiska i Iran. Termen "Qashqai" hittades först i en bok som heter "*Tazkareh Nasr Abadi*" på 1100-talet e.Kr (Parham och Azadi, 1986 s.64). Enligt den ryska experten, Vasily Vladimirovich Bartold är termen "Qashqai" hämtad från den turkiska termen "Qashqai", vilket innebär en häst med en vit fläck på pannan (Parham och Azadi, 1986 s.64). Det sägs också av Parham och Azadi (1986) att Qashqai nomad för närvarande består av några nomader som gradvis har flyttat till de södra delarna av Iran. Man finner också att huvuddelen av nomaden hade flyttats från nuvarande Turkiet (Turkmenistan och Kaukasus) till Fars i slutet av 1500-talet e.Kr (Parham och Azadi, 1986 s. 65).

1.1.1.2 Kultur

Den stora Qashqai-nomaden är en konfederation av sex stora klaner av stora och små Kashkuli, Dere-Shorlu / Dareshuri, Sheshboluki, Farsimadan, Amaleh och Safi Khan, som ibland kallas stam (Wikipedia, 2019). Qashqai-kvinnornas klänningar liknade den klänning som användes av andra sydvästra nomadkvinnor under 1800-talet och 1900-talet. Qashqai-kvinnorna köpte klänningstyg från kolportörer och sydde för sig själva. (Parham och Azadi, 1986).

1.1.1.3 Ekonomi

Nomadernas försörjning är produktionen av hantverk, som är en typ av komplementär och oskiljaktig uppgift från deras ekonomi och liv (Parham och Azadi, 1986). Hantverk har två aspekter: självförbrukning och export. Hantverk är det viktigaste inkomstkällan för Qashqai nomad (Garrod, 1946). Boskapsuppfödning och jordbruk är de första och andra aktiviteterna följt av textilier och säljer hantverk, speciellt mattor, kelim och med mera. Det finns några syftet med tanke på den ekonomiska betydelsen och bakgrunden för att producera textilier i Qashqai nomad (Sheshjavani, 2018). Typer av produkter som produceras bland Qashqai-nomaden är först och främst kopplade till familjebehovet, då har de en nära koppling till den ekonomiska utvecklingen och konsumentmarknadernas behov i området, enligt Sheshjavani (2018).

1.1.1.4 Hantverk

Sociala och kulturella studier av handvävda i Iran visar att Irans äldsta och mest värdefulla textilier har producerats av Qashqai nomad i Fars (Sheshjavani, 2018). Att väva mattor och andra hantverk är en traditionell uppgift för kvinnor och flickor och det är inte acceptabelt för män eller pojkar att göra detta arbete (Sheshjavani, 2018). Mattornas övergripande design är inspirerade av den geografiska och naturliga miljön, den kulturella och historiska bakgrunden till nomaden, inklusive motiv av djur, naturlandskap, växter och monument (Sheshjavani, 2018).

Qashqai nomader vävde den bästa *Gabbeh* så att deras produkter är mycket eftertraktade i utlandet. I själva verket är *Gabbeh* en typ av iransk matta. Den första *Gabbeh* vävdes av Qashqai-nomaderna. Slöjdare har skaffat sig *Gabbehs* råmaterial från deras fårs ull (Parham och Azadi, 1986 s. 290).

Mattorna i Qashqai är vävda efter turkisk grund design. Designen innehåller enkla och geometriska former (Sheshjavani, 2018). De flesta mattor som vävts av Fars stammar har speciell färg och mattvarp är helt av ull. Fars ull är en av de bästa kvaliteternas ull för vävning av mattor och *Gabbeh* (Parham och Azadi, 1986 s. 291). Trådar, varpar och fransar av Fars och Qashqai *Gabbeh* är handspunna och täta. De trådar som har spunnits med spinnmaskiner har emellertid inte tätheten liksom de trådarna som spunnits för hand, på grund av användningen av kemikalier (Asrefarsh, 2019). Vidare har pakistanska och indiska *Gabbeh* inte Fars *Gabbehes* skönhet på grund av brist på färgning av örter i dessa länder och brist på tillgång till färgningsexperterna (Asrefarsh, 2019).

1.2 Forsknings- och kunskapsläge

Gabbeh är en gammal och mödosam teknik som tillverkas i Iran. Därför har jag valt att presentera kvinnornas uppgifter i sina familjer och samhället i denna uppsats. Då får läsaren en känsla av nomadkvinnors kunskaper och erfarenheter. Kvinnor som hälften av befolkningen i Iran har en stor roll i kultur och konst från det förflutna till nutiden (Tanavoli, 2004). Under tiden betraktas konstnären och de hårdarbetade nomadkvinnorna levande symboler för arbete och försök. De spelar en viktig roll i nationell och lokal konst och industri, tillsammans med hushållsarbetet. Hantverk är betydelsefullt för kvinnors egenföretagande, lokalbransch, ekonomisk och social utveckling och bevarar den lokala livsstilen (Parham och Azadi, 1986). *Gabbeh* är inte en importerad teknik i sin ursprungliga form, det vill säga den produceras utifrån inhemska och traditionella specialiteter (Parham och Azadi, 1986). De flesta av de råvaror och förbrukningsmaterial som konsumeras av dessa industrier levereras av samhällen och produktionsanläggningar, och kan därmed bidra till ekonomisk självförsörjning (Garrod 1946). Hantverk har också andra värdefulla funktioner som möjligheten att skapa och utveckla i urbana, lantliga och nomadiska områden, innebär ingen miljöförstöring och skapa extra inkomst för alla samhällsklasser och åldersgrupper (Parham och Azadi, 1986).

Genom att skriva uppsatsens metod som litteraturstudie ska de resultat som beskrivs i uppsatsen förklaras. De kunskaper som fås i vävning är viktiga, men dock subjektiva redogörelser av ett arbete med olika verktyg och människor. Att beskriva hur kvinnor medverkar i nomaders liv genom att väva *Gabbeh* kan hjälpa läsaren få en förståelse för den här tekniken samt veta vika material som skulle användas eller vilka svårigheter finns under

arbetet. Därmed kan en få bättre vetskap om detta objekt och känna nomaders svårigheter i livet. Då kan det också bidra till deras arbetes utveckling genom att presenteras denna teknik för arbetsmarknaden.

1.3 Problemformulering och frågeställningar

Denna undersökning görs utifrån kvinnors perspektiv i Fars provins i södra Iran och vad som i detta hantverk är kreativitet och spelar en viktig roll, alltså i både familj och samhälle. Ett flertal undersökningar kan påvisa hur kvinnor försörjer sina familjer genom slöjd och hantverk. Det här arbetet syftar till att redogöra hur en teknik som ”*Gabbeh*” kan fungera som en ekonomisk resurs från kvinnor för att försörja sina familjer. Där har nomadkvinnor en viktig roll inom hantverksområde. Detta arbete vill utforska området genom att ställa frågor som:

- Vilken roll spelar nomaders kvinnor i familjen ekonomi?
- Hur nomader tillverkar *Gabbeh*? Vad är material och svårigheter under arbetet?
- Hur kan man främja det som en internationellt och kulturellt hantverket?

1.4 Syfte

Syftet med denna undersökning är att synliggöra hur nomadkvinnor medverkar i familjens ekonomi genom att tillverka *Gabbeh*. Tekniken *Gabbeh* tillhör Iran och det valdes för att presentera en del av Irans kultur och historia.

1.5 Målsättning

Målsättningen med uppsatsen är att förmedla en bild över en persisk teknik som *Gabbeh* samt presentera en del av nomaders liv i södra Iran. Samtidigt diskuteras kvinnors ekonomiska roll i både familjen och samhället. Målet är att studera tillverkning av ett handarbete i kvinnans självständiga verksamhet, samt dess socioekonomiska utveckling och bevarande av en infödd livsstil.

1.6 Avgränsningar

Denna uppsats ska undersöka en persisk teknik med en mängd varierande tekniker som började uppmärksammas i början av 20-talet på den iranska matta marknader och samtidigt på utländska marknader. Det finns en gammal tradition av att väva *Gabbeh* i Iran. På samma sätt

studeras nomaders liv och kvinnors roll i familjen ekonomin. Ytterligare kommer det att poängteras hantverks speciella position inom ekonomiska fördelar genom att exportera till hela världen.

1.7 Metod

För att undersöka *Gabbeh* och svara på studiens frågeställningar har det valts en kvalitativ studie där har det använts en rad olika litteratur och referenser. Val av källor var inte så enkelt, emedan idén till undersökning kom till olika perspektiv genom vissa litteraturer. För att få en bra och tillräcklig information har det gjorts en textanalys av referenser om hantverk och kvinnors roll i familjens ekonomi. För att få en djupare förståelse om *Gabbeh* och nomaders arbete i Iran har det gjorts en litteraturstudie antingen från information på nätet eller från källor med relevanta ämnen i olika böcker med olika språk.

1.7.1 Textanalys

Den här uppsatsen handlar om en beskrivning av vissa artiklar och litteratur av olika författare. Undersökningen avser att läsaren kan få en förståelse för *Gabbeh* som en persisk teknik och dess historia. I uppsatsen använts ett etnografiskt förhållningssätt. Uppsatsen är följaktligen en redogörelse över hantverks position. Genom uppsatsen undersöktes och reflekterats författares åsikter. Det har gjorts reflektioner i form av skrivande genom att anteckna viktiga saker. Uppsatsen analyserades som en form av resultat. Under olika delar undersöktes analysen av teorier i inledning- och bakgrund samt i diskussion. Vissa frågor har ställts liksom roll av kvinnors nomader i familjen ekonomin. Vad är *Gabbeh*? Hur kan man främja det internationella och kulturella hantverket?

Denna undersökning har hämtat inspiration från metoder som används inom litteraturstudier, det vill säga hermeneutiken som utgångspunkt.

1.7.2 Hermeneutik som metoden

I en undersökning kan en forskare se egen förståelse som en tillgång, det vill säga kan flera personer i en grupp läsa samma text och tolka texten olika. Patel & Davidsson (2011) påstår att under en forskning kan man få kvalitativ förståelse samt olika tolkningar och det betyder att en forskarroll kan vara både objektiv och subjektiv. I boken *Den inre teatern i lärandet* (2002) påpekas dock ordet hermeneutik kan vara tolkningskonst. Hermeneutiken får en

möjlighet för att formulera vetenskapligt acceptabla tolkningar av texter, konstverk och handlingar (Andersson Gustavsson, 2002). Patel & Davidsson (2011) skriver att positivism kan vara som hermeneutikens motsats, eftersom hermeneutiken grundar på tolkningar och strävar efter allmänna regler. De menar att positivismen har rött i naturvetenskaplig tradition samt kunskapen som man söker efter skulle vara verklig för sinne. Vidare uppger de för att bli positivism bör kunskapen vara nyttig och hjälpa till samhället att bli bättre. Positivisterna anser att man ville att vetenskaper skulle byggas upp på samma sätt. En forskare får inte påverka forskningsresultatet. Forskaren alltid bör vara objektiv och osynlig. Men hermeneutik handlar om en annan typs vetenskaplighet som skulle bygga på olika tolkningar (Patel & Davidsson 2011, ss. 26-27).

1.8 Teoretisk referensram/teoretisk ansats/etiska frågeställningar

I den här uppsatsen har skrivandet använts som en metod. Andersson Gustavsson (2002) beskriver metoder för läsande och skrivande som kan utveckla samtalet. Han hävdar att samtalen kan rör sig kring kommunikation, till exempel kan en kund och frisör även samtala lärande på arbetsplatsen. Han skriver vidare att det är viktigt att man kan reflektera över kunskapen för att utveckla denna samt ett sätt för reflektion kan vara också skrivande (Andersson Gustavsson 2002, s.210). Hammarén (1995) anser att skrivandet består av dialogen med folk runt omkring och man kan reflektera över dialogen samt få synen på hur och varför kommer dialogen (Hammarén 1995, s. 29).

1.9 Källmaterial och källkritik

Materialet som använts är litteratur och internet. Valda litteraturen är en blandning av olika artiklar och några böcker. Det hittades dessa källor genom att söka på Göteborgs universitetsbiblioteks hemsida samt några artiklar. Genom att titta på kurslitteratur i utbildningen försöktes hitta relevanta ämnen. Under undersökningen har författaren av denna studie antecknat de viktiga punkterna om ämnen i uppsatsen samt berättats om vissa material och litteraturer som används av. Givetvis fanns det mindre engelska eller svenska källor än de persiska. Då valdes persiska artiklar och böcker för att hitta svar på studiens frågeställningar.

2 UNDERSÖKNINGSDEL

2.1 Genomförande

Denna teknik, *Gabbeh*, är genomförd i Iran som en traditionell metod i tillverkning av mattor. Genom att granska olika artiklar och andra källor som hade *Gabbeh* som deras centralt ämne. Samtidigt undersöktes de källor som hade kvinnors roll i nomaders liv som en viktig del. Det var inte lätt att hitta lämpliga källor till detta arbete eftersom nästan 80 procent av de var på persiska och måste översättas till svenska vilket var jättesvårt att göra. Detta hantverk är känt i Iran och alla som forskat det är de persiska forskare som har försökt att beskriva hantverket och dessa relaterade ämnen på ett persiskt sätt vilket inte används akademiska ord eller meningar utan några beskrivande meningar.

2.2 Resultat

Efter studien och undersökningen av *Gabbeh*-bakgrunden och nomadvävarna togs också hänsyn till textilens strukturella egenskaper. Dessutom handlar studien om nomadkvinnornas roll i familjeekonomin. Det kommer att presenteras i resultatet från de undersökningar som har gjorts. *Gabbeh* har fungerat som en metod och under tiden gjordes minnesanteckningar som knyts till de litteraturer som har tagits i delen bakgrund. Resultatet presenteras i vissa olika teman som: begreppet *Gabbeh*, arbetsbaser av varuförpackning och förberedelse till försäljning, nomaders liv, kvinnors roll i familjen ekonomin bland de nomader. Dessa är de ämnen som är tydliga i minnesanteckningar och samtidigt i litteraturer som har använts av denna studie.

2.2.1 *Gabbeh*

2.2.1.1 Tidigare forskning

Begreppet *Gabbeh* skrevs först när *Shah Tahmasb*¹ utfärdade en order för mottagande av *Homayoun Shah*, den mongoliska kungen i Indien vid 1600-talet. Bland de definitioner som gett *Gabbeh*, verkar definitionen av Cyrus Parham vara den mest omfattande (Parham och Azadi, 1986 s. 290). Han beskriver *Gabbeh* som en knuten väv med mycket lång ludd. Den första skillnaden mellan *Gabbeh* och de andra persiska mattor är vad gäller typ av varp spinnriktning och även lager och färgningsmetod. *Gabbeh* var bara känt bland Qashqai-

¹ En Safavidkung vid 1500-talet.

nomaderna och bönderna i Shiraz² och södra Iran fram till 1970-talet (Parham och Azadi, 1986). Med ankomsten av europeiska turister samt insatser från marknadsförare och affärsmän i Shiraz blev *Gabbeh* ett internationellt hantverk med en betydande ställning bland annat hantverk. Nomaderna och byborna vävde den primära *Gabbeh* med lång ludd för att fungera som isolator mot kyla och värme (Parham och Azadi, 1986).

2.2.1.2 Metod av vävning

Med tanke på den ovannämnda översikten är abstraktvävning den viktigaste skillnaden i textilierna av nomaderna. *Gabbeh* på persiska betyder hård och grov. Vävning *Gabbeh* är ett av de hantverk som nomadkvinnor sysslar med i olika provinser i Iran, såsom Bushehr, Shiraz, Khorasan och andra (Samatak, 2019). Utseendemässigt finns det ingen skillnad mellan *kelim* och *Gabbeh*. Med andra ord är de båda vävda baserade på samma vävningsmetod. Den enda signifikanta skillnaden mellan *Gabbeh* och *kelim* är den långa luddet och mer varp, vilket gör *Gabbeh* mjukare. *Gabbeh* är vävt i olika storlekar (Parham och Azadi, 1986). Storleken på 200 cm på 100 cm eller 115 cm i 200 cm är vanligare. Det kan dock hävdas att om miljoner *Gabbeh* jämförs, finns det inga två med liknande egenskaper (Samatak, 2019).

Vävning av *Gabbeh* behöver inget mönster och vävare väver vilket mönster som som har i sitt minne (Parham och Azadi, 1986). De traditionella mönstren är den gemensamma funktionen för att väva *Gabbeh* i olika städer i Iran. Även när kunden ger ett speciellt mönster och ber dem att väva utifrån det, förändrar vävarna färgerna och mönstret utifrån sin egna smak (Parham och Azadi, 1986). Om en vävare försöker kopiera ett mönster för att väva *Gabbeh* skulle hon inte lyckas eftersom det kan vara skillnader mellan mönster, färg, storlek, luddens längd, antal väv och annat (Parham och Azadi, 1986).

2.2.1.2.1 Ullspinning

Qashqa'i mattor och kvinnors vävning behåller sin elegans och äkthet personligen genom att utföra allt förberedande arbete som spinning, färgning, bearbetning och vävning (Oberling, 1974). För att uppnå detta mål väljs den bästa och mest färgrika ullen vid ullskärning och fyra naturliga färger av grön, blond, svart och vit används för färgning (Parham och Azadi, 1986). För uthållighet och styrka, innan de spinner, gör de från ullen att ta bort extra material och damm och på grund av svårigheten bjuder de ett antal kvinnor och flickor att öppna ullen med

² En historisk stad i södra Iran som är känd för vin och gårdar samt *Hafez*.

sina fingrar, tråd genom tråd för att vara säkra om ullen är klar och spolat upp tråden. (Oberling, 1974). Då gör de ullen i form av ett rör, för att vara redo att tvättas. Allt med stöd av släktingar och familjemedlemmar. Kvinnor och flickor samtidigt som man arbetar för att lindra trötthet, sjunger en långsamt låt och viskar, och ökar därmed sin aktivitetshastighet. För att spinna ullen finns det inget speciell utrustning, kvinnor och flickor använder det enklaste ullspinnverktyget (Samatak, 2019). Sländan är en enkel metall som tillhandahålls av romer (Oberling, 1974). Kvinnor använder denna metallen för att spinna tråden och i en eller två dagar görs ett kvart kilo ull till garn och upprepa sitt arbete (Samatak, 2019). Spinning är typ av fritidssysselsättning för vissa eftersom de kan göra det medan man går, sitter och rider (Parham och Azadi, 1986). Många kvinnor tar sina barn på sin väska, medan de är på väg. Dessa starka kvinnor ger aldrig upp och tar sitt ansvar som de ser som sitt gudomliga öde (Oberling, 1974).

2.2.1.3 Funktion

Tanavoli (2004) anser att mångfalden av *Gabbeh* är stor vad gäller storlek, typ av vävning, komposition och färg. Några av dessa faktorer påverkas av livsstilen och andra beror på olika övertygelser och smaker hos vävarna. Till exempel kan storleken på *Gabbeh* vara relaterad till tältdimensionerna (Tanavoli, 2004). Med tanke på förbrukningen, med hänvisning till historikernas gamla dokument, verkar det som om *Gabbeh* har använts som matta, täcke och madrass. Idag används det mest som matta. Dessutom finns *Gabbeh* i fyra typer av matta, kelim, filtar och enkla *Gabbeh* (Tanavoli, 2004). Högst 5,5 % av produkter och textilierna från Qashghai nomader distribueras på marknaden. Faktumet om den nationella och internationella efterfrågan på denna typ av hantverk är så låg eller metoden eller tilldelningen av nomader till marknaden är låg, behöver undersökning (Tanavoli, 2004). Men vid första blicken, med tanke på platsen för konst och hantverk och den internationella efterfrågan över hela världen, verkar det som om det inte finns några nödvändiga infrastrukturer för marknadsföring och undersökning av smaken för denna typ av konstnärliga produkter, enligt Tanavoli (2004). Med tanke på den snabba nedgången av dessa produkter är det nödvändigt att snabbt undersöka problemet (Tanavoli, 2004).

2.2.1.4 Olika typer av design och mönster

Gyorgi Kepes i sin bok *Language of vision* uppgav att “*visual language is capable of disseminating knowledge more effectively than almost any other vehicle of communication.*

With it one can express and relay his experiences in object form” (Kepes & Giedion och Hayakawa 1951, s.13). *Gabbeh*s mönster är ibland kända keramiska motiv och gamla monument, som har förändrats lite under tiden. Mönster på *Gabbeh* representerar emellertid linjära, geometriska, mänskliga, djur, fåglar, årstider och improvisation. Huvudmönstret, liksom motiven för de flesta Qashqai-mattor, kommer från Centralasien (Tanavoli, 2004). Dessutom använder endast Qashqai och specifikt Kashkuli-nomaderna bland de gröna färgerna i deras textilier bland alla Fars stammar (Parham och Azadi, 1986). Därför är mattorna med ren grön bakgrundsfärg sällsynta. Dessutom är de mest och bästa stamvågarna Qashqai som använder den gyllene färgen som tas från örter (Parham och Azadi, 1986). *Gabbeh* har unika färger. De är alla färgade av naturliga färger. Den traditionella färgningen och användandet av växtbaserade färger har gjort hantverk av nomader kvalificerade. Dessutom finns det en typ av *Gabbeh* med en originalfärg på ullen. Det betyder att det inte finns någon färgning för denna typ och råmaterialet är färgstarkt. Ullen är självfärgad, direkt skuren från boskapen och är handvald (Qalicheh, 2018). Denna typ av *Gabbeh* är vävd i naturliga färger av fårens ull (vit, svart, grå och beige). Det är därför det motstår tvättning och direkt solljus. Det är mer motståndskraftigt än mattan, eftersom råvaror har naturlig färg. *Gabbeh*s färger är först de naturliga färgerna hos fårens ull (Parham och Azadi, 1986). De neutrala färgerna som vit, grå, brun och svart skjuvas av olika raser (Qalicheh, 2018). Nomaderna och producenterna erkände gradvis och använde de färgande örterna för att producera olika färger som orange, gul, brun, beige, svart, röd och violett. Till exempel använder de granatäpple skal för att göra beige och svart färg (Tanavoli, 2004).

I litteraturen från forntida Iran visade vit och svart paradoxen och brukade presentera de religiösa och sociala begreppen (Qalicheh, 2018). I själva verket representerar vitt godhet, renhet och lycka i motsats till dålig, besvikelse och förintelse som visas av färg svart. Dessa två färger finns alltid i *Gabbeh* (Parham och Azadi, 1986). Kakifärgen är också närvarande som en mänsklig färg tillsammans med rött färgspektrum. Gult, grönt och blått betecknar varje begrepp ett koncept (Tanavoli, 2004). Röd presenterar ungdomar och spänning, eld och liv, och det är den vanligaste färgen i Qashqai *Gabbeh*. Efterföljande presenterar den gula solen och kornfält. Det memorerar också jordens hemland, vilket är guld (Schimmel och Priscilla, 1992). Grön är ett tecken på välstånd, glädje, friskhet och oändlig äng. Blå representerar den oändliga himlen, färskvatten och nåd av regnet (Itten och Birren, 1970). Men det kommer att komma ihåg att kanske Qashqai kvinnor kanske inte vet alla dessa

begrepp väl. Ett ordstäv av Johann Itten leder oss, som säger att endast de som älskar färg, accepterar sin skönhet och permanenta närvaro (Itten och Birren, 1970). Färgen är under kontroll av alla, men dess djupare hemligheter avslöjas för de älskande (Itten och Birren, 1970).

2.2.1.5 Material och verktyg

De flesta av de material som användes av nomader var gethår och ull som producerades av sig själva, och utifrån de precisa metoderna för bearbetning och precision var de den ultimata produkten av hög kvalitet (Sheshjavani, 2018). Efter att nomaderna får mer tillgängliga för städerna börjar de sälja de rå ull av andra skäl som torka och förändring av livsstil och använder istället råvarorna på marknaden. I detta fall blir det svårare att spinna, sortera, måla, färgas, tvätta och torka (Parham och Azadi, 1986). Det minskar emellertid kvaliteten på sina produkter på grund av den låga kvaliteten på råvarorna, och de valda färgerna bygger på de nomadiska kvinnornas smak, och karaktären och egenskapen hos den nomadiska vävningen presenteras inte längre i *Gabbeh* (Parham och Azadi, 1986). Färgspektrumet speglar faktiskt inte den nomadiska mentaliteten och estetiken, men den har blivit urbaniserad (Sheshjavani, 2018). Huvudtråden för de nomader textilierna är från ull av getter och får. Enligt Parham och Azadi (1986) påverkar skärningstiden dess kvalitet och konsistens och det beror på det faktum att det finns vår, höst och garvad ull. Först skuren ullen och tvättas sedan i floden. Därefter torkas den och kmmas sedan, spinns och färgas (Parham och Azadi, 1986).

Qashqai mattor är vanligtvis vävda med mönster baserat på improvisation. Dessa mönster är typ av traditionella kreationer som övertogs från den tidigare generationen (Parham och Azadi, 1986). Nomadvävarna upprepar samma mönster utan att använda ett ritat mönster. Således är inga två *Gabbeh* likartade. Fars bybor väver också många mattor varje år (Parham och Azadi, 1986). Ett av huvudinstrument för att väva *Gabbeh* är vävstolen. Vävstolar finns i olika typer och storlekar. Parham och Azadi (1986) anser att den handvävda *Gabbeh* är vävda med hjälp av de horisontella vävramarna och metallkammen kallad "Kerkit" och vävare sitter på golvet och börjar att väva. Anledningen till att de använder horisontella vävramar är deras överensstämmelse med det nominerande livet och det lätta att bära dessa vävstolar på djuren (Parham och Azadi, 1986). Instrument som använder nomadkvinnor är kam, såg, kniv, krok och sax. (Parham och Azadi, 1986).

2.2.1.6 Risker och möjligheter

Den ekonomiska statusen för hantverk och slöjd bland Qashqai-nomaden har undersökts i Sheshjavani's undersökning (2018) och andelen av hotet och hotnivån i detta yrke visas i en tabell (Sheshjavani, 2018): Enligt statistiken finns 41 olika typer av produkter inom hantverk, *Gabbeh* vävning ligger i nionde produktions rad. *Gabbeh* vävning är bland de arbeten som är i fara i Iran. En fältstudie utfördes på de familjer som producerar *Gabbeh* och frågar om råmaterial, typ av konsumtion, vävning och försäljning av hantverk, vars resultat anges som (Sheshjavani, 2018): Enligt statistiken hävdade 61% av vävarna att ge råmaterialet från naturen. Enligt vad som nämnts, och med tanke på att även om omfattningen av att lämna denna konst är hög, finns det fortfarande potential och förmåga att tillverka nomadiska konstartiklar. Det beror på att medelålders kvinnor och äldsta döttrar (ungefär 35 år gamla) också känner till dessa tekniker och det är ett tecken på hopp och lycka (Sheshjavani, 2018). Det finns emellertid en större fara att förlora tid och göra ingenting för att återuppliva dessa hantverk (Sheshjavani, 2018).

2.2.1.7 Marknad

Hantverket köps vanligtvis av försäljare eller genom kooperativa företag, eller de vävarna tar dem till staden och säljer dem (Sheshjavani, 2018). Försäljningsstatistiken är 8,21% baserad på Sheshjavani's undersökning. På grund av detta spelar nomaderna en viktig roll för att producera samma mängd av dessa konstnärliga varor som erbjuds till salu. Det är i nästan hälften av fallen som nomaderna tar och säljer dessa produkter till staden. Denna lilla grad av utbudet av nomadiska konstnärliga produkter görs av stammarna själva (Sheshjavani, 2018).

2.2.2 Kvinnor i nomader

2.2.2.1 Kvinnors roll i familj och i ekonomi

I Qashqai nomad utförs alla husarbeten av kvinnor (Ghashghaai, 2016). Kvinnor gör kläder till familjen och så mödrarna måste lära sina döttrar hur man väver *Gabbeh* och mattor. Flickor och nomadkvinnorna samlar ved från berg och slätt (Parham och Azadi, 1986). Sedan fyller de vattenskinns med flodvattnet och bär dem till tälten på ryggen. Vävning av *Gabbeh* främst utförs av kvinnor (Parham och Azadi, 1986). Vanligtvis produceras textilier och handvävda hantverk av kvinnor från början till slutet. Kvinnor och flickor spinner först fårullen med stödd slända eller spinnrock och färgar dem sedan (Sheshjavani, 2018). När

tråden är klar arbetar de under två månader på varje vävstol för att väva en *Gabbeh*. Det finns en grupp vävare som köper råvaran med egen kapital och säljer sina produkter och har bättre ekonomi. Annan grupp arbetar på ackordslön och får råvarorna från andra (Ghashghaai, 2016).

Konstens vävning är så värdefull för Qashqai. De håller sina bästa mattor i sina tält eller ger dem som gåvor för bröllop och firande (Thérèse, 1956). Kvinnor har en avgörande roll i det nomadiska systemet, och utan de kan familjen inte bli lyckliga. Oberling (1974) skriver om kvinnors och mäns arbete. Bland Qashqai-folket är det som om andra nomader mest ansvar för kvinnor (Oberling, 1974). Kvinnor vaknar en timme före gryningen och arbetar till nio på kvällarna. Detta är medan män sitter runt varandra och pratar om allt och röker vattenpipa. Naturligtvis kompenseras mäns brist på aktivitet ibland av grova aktiviteter som jakt (Oberling, 1974). Thérèse (1956) skriver också att kvinnor är mer aktiva än män; En av kvinnornas uppgifter är att övervaka transporten och distributionen av mat under flyttningen och de rider på hästar med män. Den aktiva roll som kvinnor har i sina liv har lett dem att respekteras och lydas (Thérèse, 1956).

Qashqai nomad spelar en viktig roll i ekonomin i provinsen Fars. De producerar mejeriprodukter som behövs i städer och byar (Oberling, 1974). Qashqai som en av de mest avancerade Fars nomaderna, är de bästa mattorna vävarna. Mattorna av denna typ kallas "Torki Shirazi" (Thérèse, 1956). Dessa mattor som är vävda på horisontella och rörliga vävstolar, är arbeten av unga kvinnor och flickor som packar upp vävstolen medan de rör sig och öppnar dem vid tidpunkten för bosättningen (Garrod, 1946). Dessa mattors varpar är alltid av ren ull, och dess pärlor är av speciell design och är mycket glänsande. Dessa vackra konstverk har ärvts av kvinnliga artister från deras tidigare generationer (Garrod, 1946).

3 DISKUSSION OCH SLUTSATSER

3.1 Diskussion

Hantverk är en visuell presentation av folkets kultur och konst, det vill säga produkter som visar historiska, sociala och kulturella kännetecknen på den plats där de har producerats. Under tiden kan hantverk av iranska Qashqai nomadkvinnor betraktas som den gemensamma punkten för ekonomi och kultur (Parham och Azadi, 1986). Textilierna vävda av Qashqai kvinnor, inklusive mattor, kelim och *Gabbeh* är resultatet av kreativitet genom att vävarna och påverkas av sina drömmar och idéer. Föreliggande uppsats undersöker *Gabbeh* som ett av

iranska vävda hantverk för att återuppliva och erkänna dem. *Gabbeh* kom på nationella och internationella marknader i början av 1970-talet (Parham och Azadi, 1986). Detta hantverk hade olika funktioner baserade på plats och tidpunkt för upptäckten. Nuvarande studie är ett försök för bättre förståelse för detta hantverk speciellt vävt av Qashqai nomader. Det försöker också introducera en liten del av iransk konst och kultur. Iran har rika och konstnärliga former när det gäller hantverk (Tanavoli, 2004). Hantverk är bland konsten, inklusive de innovationer som skapats av konstnären med lägsta utbildningsnivå och de enklaste faciliteterna. Hantverket har en sådan hög position, som har ansetts vara en årlig händelse på kalendrar. Den 10 juni kallas den internationella dagen för hantverk och de senaste decennierna av 1900-talet e. Kr kallas FN-decenniet för kulturutveckling (Fodasun, 2017).

Hantverk är symbolen på nationell identitet för länderna och huvudområdet integreringskonst, kultur och industri under historien (Garrod, 1946). Dessutom representerar den iranska kvinnans lokala hantverk, som är resultatet av deras smak, konst, uppfinningsrikedom och kreativitet, generationernas tradition och kulturella budskap (Sheshjavani, 2018). Ett annat inslag i denna värdefulla nationella konst är dess oberoende, möjligheten att utveckla över nomadområden, inget behov av utländska experter, enkel tillgång till råmaterial, enkla arbetsinstrument, inget behov av stor kapital, ingen miljöskada, skapande av kompletterande inkomster, egenföretagande och andra (Sheshjavani, 2018). Kvinnans hantverk spelar en betydande roll i den nationella exporten med lokala och nationella ekonomiska fördelar. Hantverk är en av de mest betydande användbara konsterna i nomad samhälle, inklusive Qashqai (Parham och Azadi, 1986). All tillverkningsprocessen av de vävda texturerna av Qashqai-nomaderna inklusive mattor, mattor och *Gabbeh* görs av döttrarna och mödrarna. Efter tvätt och spinning av ullen och färgning av tråden med naturliga örter hålls varpar på vävstolen och börjar väva utifrån den valda designen (Asrefarsh, 2019). Denna studie görs på grundval av en dokumentär metod för datainsamling och beskrivande analysmetod för analys. Det syftar till att undersöka *Gabbeh*s vävning av Qashqai-kvinnor. *Gabbeh* är huvudsakligen vävt på nomad och landsbygdsområden. Provinsen Fars har varit ett av de viktigaste och största nomadområdena för länge sedan (Parham och Azadi, 1986).

Den nomadiska befolkningen i Iran, som ett av de mest inflytelserika samhällena på landets kultur och konst, har många konstnärliga attraktioner i hantverk. Vävning är resultatet av nomadkvinnors idéer, tankar och kreativitet, som förutom att representera symbolerna för

ekonomisk identitet och kultur, kan representationen av denna konst genom de nationella medierna bidra till att återställa och upprätthålla dem (Sheshjavani, 2018).

3.2 Slutsats

Med tanke på aktuella forskningsdata och andra observationsfält, liksom det iranska statistikcentret år 2008, nomadiska hantverk och så är de nomadiska handvävda textilierna i nedgång och nedbrytning med höga hastigheter jämfört med 25 år sedan (Tanavoli, 2004). Denna förstörelse observeras först i mänskliga resurser och sedan i andra tekniska dimensioner, inklusive material, mönster och former av vävda. Eftersom dessa arbeten ännu inte dokumenteras med avseende på struktur och produktionsmekanismer, färgningsmetod och växtbaserade källor, är det räddat att de skulle vara oåtkomliga. Det behövs snabba åtgärder eftersom dessa handvävda hantverk är arv av den iranska kulturen (Sheshjavani, 2018).

3.3 Förslag och framtida forskning

Irans olika organisationer som är inblandade i hantverk produktion bör vara medvetna om nomadens hantverkssituation. De nomadiska hantverksverkstäderna bör hållas med företrädare för statliga tjänstemän och vävarna för att genomföra specialiserade undersökningar. Organisationerna måste fatta omedelbara beslut och samordna strategier. Studenter som läser slöjd och hantverk måste lära sig tekniker av erfarna personer genom att skicka studenter till nomadiska områden eller att hålla nomadisk hantverksfestival. Hantverk är presentationen av folket och det kan sägas att det motsvarar berättelser, sagor, nationella danser, som har överlevt ritualerna och händelserna. Hantverk är viktig för Irans folk eftersom mönster och funktioner är ett tecken av det iranska folkets intresse i den vackra och har också en socioekonomisk betydelse. På så sätt kan man främja konstnärernas egenskaper och tankar som aldrig har skiljt konst från livet. Idag när vi ser kontinuiteten i former och motiv av fåglar och djur på Qashqai-mattor och vävda, inser vi att konst och hantverk inte är något som kan tas bort från någon. Dessa är gammaldags minnesmärken som har gått igenom generationer och är en källa till idéer.

4 Sammanfattning

Slöjd och hantverk består av kreativa idéer i praktisk handling som kan tillverka tekniker i nya material. Vävning är en del av en kvinnors roll i familjen som är nomader. Inom nomader är det vanligt att kvinnor sysslar med olika hantverk, medan männen har endast ett arbete. Palmsköld (2012) beskriver hemslöjd som en kvinno- rörelse, där kvinnor har arbetat genom slöjdområden hemma och det här arbetet blev som en bisyssla för de kvinnorna. Hon redovisar Lilli Zickermans (1858-1949) åsikter som betraktar hemslöjden som en framställning på ett konstnärligt sätt som gör det kvinnor i hemma som bissettning till ett annat jobb och för försäljning (Palmsköld, 2012).

Idén till uppsatsen kommer från ett besök på IKEA i Hisings backa. Där märktes att det finns persiska mattor och bland mängder av mattor sågs några vackra *Gabbeh* mattor. Det var inte klart om de hade kommit från Iran eller vävts av nomaders kvinnor i Iran men själva färger och mönster av dem var strålande. Därmed bestämdes att välja denna teknik och strävades efter mer information. Den här uppsatsen undersöker olika frågor såsom: Hur nomader tillverkar *Gabbeh*? Eller vilken roll spelar nomad kvinnor i familjen ekonomi? För att besvaras uppsatsens frågeställningarna har det gjorts en textanalys av referenser om hantverk och kvinnors roll i familjens ekonomi. Genom att beskriva nomaders liv kan läsaren få en förståelse för tekniken *Gabbeh* samt veta vilka material som skulle användas eller vilka svårigheter finns under arbetet. Denna studie kan också bidra till att presentera denna teknik för arbetsmarknaden. Metoden som har använts i den här uppsatsen är litteratur studie och litteraturen sträcker sig över ett stort område genom hantverk. Den teoretiska referensramen består av olika författarnas åsikter som exempelvis Patel & Davidsson (2011), Andersson Gustavsson (2002) och Hammarén (1995) som berättar metoden för läsande och skrivande som kommer att utveckla dialogen.

5 REFERENSLISTA

5.1 Internetkällor

Asre farsh (2019). *Var är Gabbehs vävcentrum?* <http://www.asrefarsh.com/news/2838/m> [2019-05-05]

Fodasun (2017) *World Handicrafts Day* <https://fodasun.com/en/world-handicrafts-day/> [2019-05-08]

Ghashghai (2016). *Hantverk* <http://ghashghai.blog.ir/1394/08/04/صدنايع-دستى> [2019-05-08]

Qaliche (2018). *Vad är Gabbeh* <http://qaliche.com/mag/fa/چيست-؟-گبه/> [2019-05-07]

Samatak (2019). *Vad är Gabbeh | Gabbeh vävning av nomad kvinnor i Iran* <https://www.samatak.com/cta/rugs/گبه-.html> [2019-05-06]

Schimmel, A. & Priscilla, P *Color (Pers. rang)* (1992). <http://www.iranicaonline.org/articles/color-pers-rang> [2019-05-07]

Sheshjavani (2018). *Att lämna Handvävning av Qashqai och Bakhtiari nomader i Iran* <http://sheshjavani.ir/2018/05/28/دست-وانهادگی> [2019-05-09]

Wikipedia (2019). Qashqai people https://en.wikipedia.org/wiki/Qashqai_people [2019-05-05]

5.2 Skriftliga källor

Andersson Gustafsson, G & Tekniska högskolan i Stockholm. Institutionen för industriell ekonomi och organisation (2002). *Den inre teatern i lärandet : En studie om kunskapsväxandet inom hantverk* (Trita-IEO, 2002:8).

Garrod, O (1946). *The Qashqai tribe of Fars. Journal of The Royal Central Asian Society*, 33(3-4), ss.293–306.

Hammarén, M. (1995). *Skriva: en metod för reflektion*. Brevskolan, Stockholm.

Itten, J. & Birren, F. (1970). *The elements of color : a treatise on the color system of Johannes Itten : based on his book The Art of Color*, New York: Van Nostrand.

Kepes, G., Giedion, S. & Hayakawa, S.I., 1951. *Language of vision*, Chicago: Paul Theobald and Company.

Oberling, P. (1974). *The Qashqai nomads of Fars*. The Hague.

Palmsköld, A. (2012). *Begreppet hemslöjd*. Stockholm: Hemslöjdens förlag.

Parham, C. & Azadi, S. (1986). *Tribal and Village Rugs from Fars Vol. 1*. Amir Kabir Publishing House, Tehran.

Patel, R & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 4., [uppdaterade] uppl. edn, Studentlitteratur, Lund.

Tanavoli, P. (2004) *Gabbeh Art underfoot*. Yassavoli Publications, Tehran, Iran.

Thérèse, M. (1956). *Lords of the mountains: Southern Persia and the Kashkai tribe*. London: Chatto & Windus